

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 162)

Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Raporları (1/522)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-1508/4092

20.8.1999

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 18.8.1999 tarihinde kararlaştırılan "Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bilent Ecevit

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Çağdaş toplumların anayasalarında güvence altına alınan düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü, demokratik toplumu oluşturan en temel unsurlardan biridir. Bu özgürlüğün kullanım yollarından biri de basın yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıdır. Bu araçların, amacına uygun olarak işlevlerini yerine getirmeleri bakımından korunmaları çağdaş toplumlarda asıl olup, bu anlamda basın ve yayın özgürlüğü öndeki engeller kaldırılarak ve güvenceler sağlanarak, haber ve düşünceyi özgür kılmak hedeflenmektedir. Bu nedenle, sorumlu müdür sıfatı ile veya basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenen suçlara ilişkin davalar ve cezaların infazı için ertelenme hükümleri getirilmesi toplumsal barışın sağlanması ve sürdürülmesi bakımından büyük bir önem taşımaktadır.

Tasarıyla, 18 Nisan 1999 tarihine kadar sorumlu müdür sıfatı ile veya basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenen suçlardan dolayı; verilen cezaların infazının veya bu suçlar nedeniyle açılması gerekli davaların açılmasının yahut açılmış olan davaların kesin hükme bağlanmasının ertelenmesi ve bunun sonucunda da şarta bağlı olarak ceza mahkûmiyetinden kurtulma sağlanmış olmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - 18 Nisan 1999 tarihine kadar sorumlu müdür sıfatı ile veya basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenen suçlardan dolayı mahkûm edilmiş kimselerin cezalarının infazının ertelenmesi ve ertelenme hükümünün halen cezalarını çekmekte bulunanlar hakkında da geçerli olduğu hükme bağlanmaktadır. Ancak, bu suçlar dolayısıyla verilen cezalar tamamıyla infaz edilmiş ise artık bir ertelenme söz konusu olamayacaktır.

Takibata geçilmemiş veya daha dava açılmamış yahut henüz hüküm kurulmamış veya hüküm kesinleşmemiş ise davanın açılmasının veya kesin hükme bağlanmasının ertelenmesi öngörülmektedir.

Madde 2. - Maddeyle ertelenmenin sonuçları düzenlenmekte olup, ertelenmeyi düşürecek mahkûmiyetin de sorumlu müdür sıfatı ile veya basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın

araçlarıyla işlenen suçlar nedeniyle verilmiş bulunması gerektiği, bu suçlar dışında işlenen suçlardan dolayı verilen mahkûmiyetlerin ertelenmeye engel teşkil etmeyeceği vurgulanmaktadır.

Ayrıca, davanın veya cezanın infazının ertelendiği üç yıllık süre içinde, 1 inci maddenin kapsamına giren kasıtlı bir çürütenden dolayı mahkûm olunması veya bu sürenin, mahkûm olunmaksızın geçirilmesi halinde yapılacak işlemler hükme bağlanmaktadır.

Madde 3. - Tasarıyla 18 Nisan 1999 tarihine kadar sorumlu müdür sıfatıyla suç işleyenler hakkında da hüküm getirildiğinden, 14.8.1997 tarihli ve 4304 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 4. - Yürürlüğe ilgilidir.

Madde 5. - Yürütmeye ilgilidir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

24.8.1999

Esas No. : 1/522

Karar No. : 12

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca, 20.8.1999 tarihinde Esas Komisyon olarak Adalet Komisyonuna, Talf Komisyon olarak Anayasa Komisyonuna havale edilen "Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun Tasarı (1/522)" Komisyonumuzun 24.8.1999 tarihli toplantısında Adalet Bakanı Sayın Hikmet Sami Türk; Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı yetkililerinin katılımıyla görüşülmüştür.

Tasarı ile 18 Nisan 1999 tarihine kadar; sorumlu müdür sıfatıyla veya basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenen suçlardan dolayı verilen cezaların infazının veya bu suçlar nedeniyle henüz takibata geçilmemiş veya hazırlık soruşturmasına girilmiş olmakla beraber dava açılmamış veya son soruşturma aşamasına geçilmiş olmakla beraber henüz hüküm kurulmamış veya verilen hüküm kesinleşmemiş ise, davanın açılması veya kesin hükme bağlanmasının ertelenmesi öngörülmektedir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerde;

Düşünceyi açıklama ve yazma özgürlüğünün demokrasilerin en temel unsurlarından biri olması sebebiyle; basın, sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenen suçlara yönelik bir ertelenmenin öngörüldüğü ifade edilmiştir. Bu araçların işlevlerinin gereği gibi yerine getirmeleri için bu düzenlemenin gerekli olduğu belirtilmiştir. Daha önce de bu yönde uygulama yapıldığına dikkat çekilmiştir.

Tasarı ile getirilen af değil cezaların ertelenmesidir. Bu nedenle eşitlik ilkesine aykırılık teşkil ettiği şeklinde değerlendirmemek gerekir.

Basın özgürlüğü, düşünce ve ifade özgürlüğüne verilen özel önem ve demokratikleşme yolunda bir adım niteliğinde görülerek bu düzenleme yapılmıştır. Bu uygulanmış bir modeldir. 4304 sayılı Kanundaki düzenlemenin biraz daha kapsamı genişletilmektedir.

Tasarının aleyhinde şu görüşler dile getirilmiştir;

Bu tasarı ile Anayasa maddesi dolaylı olarak ihlal edilmektedir. Tecil, hiçbir zaman Türkiye Büyük Millet Meclisine tanınan yetki değildir. Özellikle göre; adaleti ferdileştiren ve yargı organına ait bir yetkinin yasama organına bırakılması Anayasanın 9 uncu ve mahkeme kararlarının de-

ğiştirilemeyeceğine dair Anayasanın 138/4 hükmüne uygun dışımemektedir. Böyle bir düzenleme-
de eşitlik ilkesi esas olmalıdır.

İletişim araçlarına, kaleme imtiyaz tanıyarak tecile gidemeyiz. Üstelik konu tahdidi yapılmı-
dan Anayasanın 14 ve 87 nci maddeleri gözetilmeden bu imtiyaz tanınamaz.

Komisyonumuza verilen önerenin değerlendirilmek üzere Adalet Komisyonunun dikkatine
sunulması kararlaştırılmıştır.

Komisyonumuzun; Tali Komisyon olması sebebiyle Tasarıyı Anayasaya aykırılık yönünden
incelemiş, metin hazırlamayıp maddeler bu çerçevede değerlendirilmiş ve oya sunulmuştur.

Yapılan oylama sonucunda oy çokluğu ile hazırlanan tasarı Anayasaya uygun olduğu sonu-
cuna ulaşılmıştır.

Raporumuz havalesi gereği Esas Komisyon olan Adalet Komisyonuna gönderilmek üzere
Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Ertuğrul Yalçınbayır
Bursa
(Muhallifim)

Sözcü
Ş. Bülent Yahnici
Ankara
(Muhallifim)

Üye
Ahmet İyimaya
Amasya
(Muhallifim)

Üye
Şaban Kardeş
Bayburt
(İmzada bulunamadı)

Üye
Edip Özgenç
İçel

Üye
Cavit Kavak
İstanbul

Üye
Necdet Saruhan
İstanbul

Üye
Mehmet Özcan
İzmir

Başkanvekili
N. Kemal Atahan
Hatay
(Muhallifim)

Kâtip
Sühan Özkan
İstanbul

Üye
M. Zeki Sezer
Ankara

Üye
Mehmet Şandır
Hatay
(Muhallifim)

Üye
Süleyman Arif Emre
İstanbul
(Muhallifim)

Üye
Osman Kılıç
İstanbul

Üye
Mehmet Ali Şahin
İstanbul
(İmzada bulunamadı)

Üye
Mustafa Kamalak
Kahramanmaraş

Üye
Mehmet Sağlam
Kahramanmaraş
Üye
Mehmet Kundakçı
Osmaniye

Üye
Sadık Yakut
Kayseri
Üye
Şeref Malkoç
Trabzon

(Anayasanın eşitlik ilkesine aykırıdır)

KARŞI OY GEREKÇESİ

Tasarıya karşı olan görüşlerimiz, Anayasa Komisyonu tutanaklarına intikal etmiştir. Sözlü geçen tutanak bölümleri, yolama yoluyla "karşı görüşümüzün" bir parçasıdır. Aşağıdaki düşünceler, tasarıya karşı anlatımların kısa ifadesidir:

1. Bu tasarrın Anayasaya uygunluğunu ortaya koyabilecek en ufak hukuki bir argumandan yahut bilimsel verilerden yoksunuz. Anayasa Komisyonunun çoğunluk görüşünün "tek/bir" oy farkına dayanması, bu durumun sayılarla ifadesidir:

a) Tecil, ancak yargı organını/ hâkimin kullanabileceği "cezayı ferdileştirme" aracıdır (Dr. Keyman, Selahattin. Türk Hukukunda Af (Doktora tezi), Ank. 1965. shf. 7 vd. Prof. Eren/Prof. Danışman/Prof. Artuk. Türk Ceza Hukuku (Genel Hükümler). Ank. 1997. shf. 804, Dr. Önder, Ayhan. Ceza Hukukunda Tecil ve Benzeri Müesseseler (Mukayeseli Hukuk ve Hukukumuzda). İst. 1963. shf. 19 vd.). Parlatentonun kullanabileceği adli yetki yalnızca ve hasri/tahdidi olarak "Af"tır. (Any. Mad. 87). Oysa bu yasa, belli tarihte işlenmiş basın suçlarına (yahut hükümlerine), Tecili öngörmektedir. Meclisi, yargı organını yerine oturtmaktadır. Anayasayı ihlâl etmektedir. (Any. Mad. 9, 138). Benzerine 14.8.1987 t, 4304 sayılı Yasada rastlanan bu tip parlamento tasarrufları, kuvvetler ayrılığı ilkesinin, bir kuvvet fırsat bulduğunda nasıl yok sayılabildiğine klasik değerde olumsuz örnek oluştururlar (Any. Mad. 11).

b) Bu tasarı, Anayasanın 14 üncü maddesine atıf yoluyla yasakladığı "affı", hukukun başka kurumu yoluyla dolanılarak gerçekleştirme girişimidir. Burada "çoğun içinde az da vardır" yorum kuralının uygulama ve meşrulaştırma yeri yoktur. Tipik bir Anayasaya karşı hile ve anayasalık/yasallık (tipiklik) temel ölçütlerinin aşılması vardır. Kaldı ki Anayasa normları, evleviyet yorumuna konu kılınamaz (Any. Mad. : 11).

2. Yasama organı, bir çıkmazla karşı karşıya kalmıştır. Düşünce özgürlüğü için yasaklanan affın sonuçlarını, bir başka kurumla sağlama yoluna gitmiştir. Sorun, sosyal değer zarfreti ile Anayasa hükümetin çatışması sorunudur. Toplum, "düşünce, suç olamaz" diyor; Anayasa ise "bu öyle suçtur ki affetmem dahi mülkümün değil" hükümetini öngörtüyor. Burada yasama organının yapacağı şey Anayasadan kaçmak değil, toplumla çatışan Anayasayı değiştirmektedir. Yasama organı, kurucu iktidar yetkisini kullanmak yerine, bu suç grubunun belli kesimine (iletişim araçlarıyla işlenenlere) tecil hilesini seçmekte, bir başka belli kesimine (iletişim aracına aktarılmamış düşünce suçlarına) ise bu fırsatı tanımamaktadır. Yoksullukta eşitliği-siyasal zihniyetlerine aktaranların Anayasanın eşitlik kuralını nasıl askıya aldıklarını, Anayasa ile bağlılık değer ve inancını önemsemediklerini bu tasarıda yeterinden daha fazla mtişahede ediyoruz.

25.8.1999

Prof. Mehmet Sağlam
Kahramanmaraş

Ahmet İyimaya
Amasya

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Basın ve yayın yoluyla işlenen suçların ertelenmesiyle ilgili yasanın Anayasaya aykırılık taşıdığı inancındayım.

1. Bugün sabah oturumunda görüştüğümüz af tasarısında Anayasanın 87 ve 14 üncü madde hükümlerini savunacak bu çerçevedeki cezaların af edilemeyeceğini belirttik. Ama, öle yandan benzer suçlar basın yoluyla işlenirse ertelenir, diyen bir mantık doğru değildir. Yani 312/2'yi çıkardığımız af kapsamı dışında tutacağız, ama basın yoluyla aynı madde ihlâl edilirse erteleyeceğiz. Bunu doğru bulmuyoruz.

2. "Ertelene" hükmü hukukumuzda sadece hâkimlere verilen bir yetkidir. Yasa koymanın "ertelene" hakkı olmadığı inancındayız.

Bu açıdan basın yoluyla işlenen suçlar yerine bu konunun görüşülmekte olan af tasarısıyla birlikte düşünülmesinin doğru olacağı kanaatindeyiz.

Sadık Yakut
Kayseri

Ş. Bülent Yahnici
Ankara

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. : 11522

Karar No. : 11

26.8.1999

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun Tasarısı, Adalet Bakanı Sayın Prof. Dr. Hikmet Sami Türk'un, Adalet ve İçişleri Bakanlıkları temsilcilerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzun 25.8.1999 tarihli 10 uncu birleşiminde incelenip görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Tasarının 1 inci maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları, sorumlu müdür sıfatıyla işlenmiş suçlar dahil, basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçları ile işlenen suçların, bunlar için verilmiş veya verilebilecek şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaların sürelerini belirtmek suretiyle somutlaştırmak ve genel af tasarısına paralellik sağlamak amacıyla yeniden düzenlenmiştir.

Tasarının diğer maddeleri, Bakanlar Kurulunda gelen şekli ile aynen kabul edilmiştir.

Sorumlu müdür sıfatı ile veya basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenen suçlara ilişkin davalar ve cezaların infazı için erteleme hükümleri getiren ve toplumsal barışın sağlanması ve sürdürülmesi bakımından büyük önem taşıyan Tasarının, bir an önce kanunlaşmasını uygun gören Komisyonumuz, İçtüzüğün 52 nci maddesi gereğince Genel Kurulda öncelikle görüşülmesine karar vermiştir.

Raporumuz, Genel Kurulum onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan
Emün Karaa
Kütahya
Sözcü
Mehmet Nacar
Kilis

Başkanvekili
Turhan Tayan
Bursa
Kâtip
Mustafa İlimen
Edirne

Üye
Adnan Fatih Özdemir
Adana

Üye
Ramazan Toprak
Aksaray
(İmzada bulunamadı)

Üye
Ali Arabacı
Bursa

Üye
Beyhan Aslan
Denizli

Üye
Mehmet Sadri Yıldırım
Eskişehir
(Söz hakkım mahfuz olup;
Genel Kurulda konuşma hakkı)

Üye
İsmail Aydınlı
İstanbul

Üye
Nazire Karakuş
İstanbul
(Toplantıya katılmadı)

Üye
Sevgi Esen
Kayseri
(Genel Kurulda konuşma
hakkım saklı kalmak üzere)

Üye
İsmail Çevik
Nevşehir
(Muhallifim)

Üye
Yaşar Topçu
Sinop

Üye
Kamer Genç
Tunceli

(Toplantıya katılmadı)

Üye
Dengir Mir Mehmet Fırat
Adıyaman
(Anayasaya aykırılığundan muhalifim)

Üye
Aydm Gökmen
Balıkesir
(Toplantıya katılmadı)

Üye
Yasin Hatiboğlu
Çorum
(Söz hakkım mahfuz,
muhalifet gerekçem eklidir)

Üye
Mustafa Kemal Aykurt
Denizli
(Toplantıda bulunamadı)

Üye
Süleyman Turan Çirkin
Hatay
(Toplantıya katılmadı)

Üye
A. Nazlı Hıcaç
İstanbul
(Söz hakkım mahfuz
muhalifet gerekçem eklidir)

Üye
Edip Özbaş
Kahramanmaraş
(İmzada bulunamadı.)

Üye
Cemal Özbilen
Kırklareli

Üye
Yekta Açıköz
Samsun

Üye
Yahya Akman
Şanlıurfa
(Muhallifim)

**BASIN VE YAYIN YOLUYLA İŞLENEN SUÇLARA İLİŞKİN DAVA
VE CEZALARIN ERTELENMESİNE DAİR KANUN TASARISINA
MUHALEFET ŞERHİM :**

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamıştır. Dolayısıyla, batı standardında bir demokrasiyi uygulama mükellefiyetiyle kendisini bağlamıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, çeşitli kararlarında, düşünce hürriyetini tarif ediyor, sınırlarını çiziyor. Buna göre, sadece hoş giden, beğenilen düşünceler değil, bizi şoke eden, rahatsız eden, beğenmediğimiz fikirlerin ifadesi de, düşünce özgürlüğü çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Türkiye, medenî dünyanın parçası olmayı arzu ediyorsa, mevzuatını elden geçirerek değişime ayak uydurmak zorundadır.

Oysa, Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesi, Terörle Mücadele Kanununun 8 inci maddesi, hem muhtevaları, hem de uygulamadaki gayretkeşlik sebebiyle, özürtlü bir demokrasiye bizi mahkûm etmektedir.

Bu açıdan baktığımızda, erteleme suretiyle basın mensuplarına örüldü bir af getirilmesini onaylıyoruz.

Ama, aynı durumda olan, düşüncesini ifade etmekten başka bir suçu bulunmayan kimselerin, sırf basın mensubu sıfatını taşımadıkları veyahut bu düşüncelerini basın yoluyla ifade etmedikleri için ayrımcılığa tâbi tutulmalarını kabullenmek mümkün değildir.

Kanaatimize göre, toplantı, seminer, sempozyum, konferans ve benzeri yollarla işlenmiş suçlardan mahkûm edilmiş bulunan kimselerin cezalarının infazı da ertelenmeliydi.

Anayasaya göre hiçbir zümreye imtiyaz tanınmaz. Düşünce hürriyetinden yararlanmak herkesin hakkıdır. Aynı durumda bulunanlara, farklı muamele yapmak, eşitlik ilkesine ve adalet anlayışına ters düşmektedir.

Basındaki ceza ertelenmesine değil, bu ertelemenin düşüncelerini başka yollarla ifade edenleri kapsamamasına karşıyım. Kaldı ki, Türk Ceza Kanununun birçok maddesinde, suçun basın yoluyla işlenmesi ağırlaştırıcı sebep sayılmıştır. Af Kanunu ise, tamamen ters bir mantıkla hareket etmekle, daha geniş kitlelere ulaşan basın mensuplarının cezasını ertelerken daha ufak topluluklara hitap eden farklı meslek sahiplerini aynı haktan yararlandırmamaktadır.

A. Nazlı İltak
İstanbul

ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Konu : Komisyon Raporuna karşı muhalefet şerhim.

Komisyon, 25.8.1999 günü toplanmış, diğer bazı tasarı ve teklifler meyanında "Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun Tasarısı"nı da müzakere edip raporu bağlamıştır.

Tasarının sevk gerekçesi, güttüğü hedef, çağdaş hukuk anlayışı, toplumsal uzlaşma, hukuk önünde eşitlik... gibi ilkeler muvacehesinde, komisyon raporuna iştirakim düşünilmez.

Tasarının genel gerekçesinde, bizim de göntükden iştirak ettiğimiz şu ifadeye yer verilmiştir. "Çağdaş toplumların anayasalarında güvence altına alınan düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü, demokratik toplumu oluşturan en temel unsurlardan biridir. Bu özgürlüğün kullanım yollarından biri de basın yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıdır. Bu araçların, amacına uygun olarak işlevlerini yerine getirmeleri bakımından korunmaları çağdaş toplumlarda asıl olup, bu anlamda basın ve yayın özgürlüğü önündeki engeller kaldırılarak ve güvenceler sağlanarak, haber ve düşünceyi özgür kılmak hedeflenmektedir."

Bu gerekçe, madde düzenlemelerine yansıtılmamıştır.

Çok açık biçimde kanunun "Objektifliği, Genelliği ve Eşitliği İlkeleri"nden sapılmıştır.

"Basın yoluyla, yahut sözlü veya görüntülü yayım araçlarıyla..." hangi tür suç işlenebiliyorsa, cezası ne olursa olsun önce ertelenmekte, üç yıl sonra dayı açılmamakta, açılmış ise davanın ortadan kaldırılmasına karar verilmektedir.

Basın mensuplarına böyle bir erteleme (örtülü af) getirilmesi elbette hepimizi sevindirmiştir.

İnsanın temel haklarına saygılı bir kimsenin başka türlü düşünmesi medeniyete de ters düşer.

Ancak burada itirazımız, düzenleniş biçimindedir.

Erteleme (örtülü af) getirilirken fiillerden ya da faillerden hareket edilmemiş, meslekten ya da araçlardan hareket edilmmiştir.

Diyelim ki hukukun cevaz vermediği bir sözü basın mensubu kullanırsa takibat yapılmayacak veya ceza kaldırılacak; lakin bir bilim adamı, bir siyaset adamı, bir fikir adamı başka yollarla beyan ederse mahkum olabilecek.

Bu tasarı yasalaştığında TCK'nun 146 nci Maddesinden cezaevinde bulunan altı kişi, terörle mücadele yasasını ihlalden onbeş kişi, 125 maddeye muhalefetten bir kişi ertelemeden, ardından da tamamen aştan yararlanmış olacaktır.

Yazı ile görtiş bildirmeye tanınan özgürlük bizim de beklentimizdir. Ne var ki aynı görtüştü sözlü ifade edenin ertelemeden yararlandırılmamış olmasını ne vicdanımıza, ne çağdaş zihniyete, ne birlikte yaşamak zorunda olduğumuz insanlık ailesine anlatabiliriz.

Mesela TCK'nun 312 nci maddesi bir basın mensubu tarafından ihlâl edilmişse, o, erteleme yoluyla affedilmiş olacak, basın mensubu olmayan ise yararlanamayacak, mahkûm olabilecek ve hürriyeti, buna bağlı olarak da başka hakları kısıtlanacaktır.

Böyle bir düzenlemeyi özgürlük anlayışıyla bağdaştırmak imkânsızdır.

Kaldı ki düşünce ve söz hürriyeti medenî toplumların birinci meselesidir.

Söz ve fikir hürriyeti ile ilgili suç ve cezalara gereken alâka gösterilmediği endişesini taşıyan Anayasa Komisyonu mezkûr raporunda şu tespiti de yapmıştır: "Af konusundaki düzenlemenin, Anayasaya uygunluk bakımından incelenmesi, söz ve fikir hürriyeti ile ilgili suçların af kapsamına alınması gereklidir. Ancak bu halde onayladığımız uluslararası sözleşmelere uygun hareket edilmiş olacaktır.

Afın gerekçesi siyasîdir. Bu nedenle siyasî suçların da af kapsamına alınması doğru olacaktır."

Anayasanın 25/2 nci maddesinde "Her ne sebeple olursa olsun kimse... düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz" amir hükmüne yer verildiği gibi; aynı Anayasanın 26/1 maddesinde de; "Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahafesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar." emredici hükmüne yer verilmiştir.

Ayrıca İnsan Hakları Evrensel bildirgesinin 18 inci maddesinde; "Herkesin, düşünce, vicdan ve din özgürlüğü vardır" kuralına yer verilmiş, Anayasanın 90 mcr maddesine göre de bağlayıcılık niteliği kazanmıştır.

Bütün bu düzenlemelerin fikir ve düşünce hürriyetini teminat altına alma çabasından kaynaklandığı kuşkusuzdur. O halde bu tasarı da fikir, düşünce ve bunların ifadesine yönelik suç ve cezaları tüm neticeleriyle birlikte ortadan kaldıracak şekilde düzenlenmeliydi.

TCK'nun 312/2 nci fıkrasının neden kapsam dışı tutulduğuna dair serdedilen gerekçede, hükümeti temsil eden bakanın açıklamaları da tutarlı ve hukuka uygun değildir.

Tasarının üçüncü madde gerekçesinde şu ifadelere yer verilmiştir: "Anayasanın 87 nci maddesinde 14 üncü maddeye yapılan yollama ile genel ve özel af ilanı yetkisi dışında tutulan fiillerden olan; Devletin uluslararası şahsiyetine karşı suçlar"

Anayasanın gönderme yaptığı 14 üncü maddenin unsurları ile TCK'nun 312 nci maddesinin unsurlarının hiçbir suretle örtüşmediği apaçık ortada. Anayasa yapıcının 312 nci maddeyi kastetmediği bilinirken, 312 nci maddeyi de Anayasanın 14 üncü maddesi içerisinde mütalaa etme çabasının saiki, hukuk olamaz.

Zira Anayasanın 14 üncü maddesi, devleti koruma hedefine yöneliktir. TCK'nundaki devlete karşı fiiller "Devletin arsulusal şahsiyetine karşı suçlar" başlığında düzenlenmiştir. 312 nci madde ise, "suç işlemeye tahrik..." başlığında yer almıştır, burada korunmak istenilen devlet değil insanlardır.

Nitekim, 1982 Anayasasının 14 üncü maddesinin Danışma Meclisindeki müzakeresinde Anayasa Komisyonu sözcüsü Şener Akyol; "Sayın Başkanım, sayın üyeler:

Sayın Tutum, "Niçin böyle bir hükümlü, bir ceza kanununun hükümlünü Anayasaya koydunuz?" dediler.

Herhalde dikkatlerinden kaçmıştır ki, 37 nci maddede de Ceza Kanunumuzda açıkça ifadesini bulan birçok prensip Anayasaya konulmuştur. Anayasalara bazen, ihtiyaç olduğu zaman özel kanunlardaki hükümlü anayasal güvenceye kavuşmak için hüküm konulur.

Yani genelde bir hükümlü ceza kanununda var diye veya herhangi bir özel kanunda var diye Anayasaya konulmaz diye bir kural yoktur. Aziz Üstadımız Sayın Gözütüyük, bunu burada bütün delilleriyle anlattığı için detayına girip zamanınızı almıyorum.

Neden burada Ceza Kanununun ünlü maddelerindeki unsurları koyduğumuza gelince: Komisyonumuz. Anayasada bu maddelerin unsurları olmayınca en olmadık zamanlarda bu maddelerin, bu ceza hukuku, Ceza Kanunu maddelerinin Anayasa Mahkemesine gitmesinden toplumumuzun bugünkü düzeyinde, toplumumuzun bugünkü ihtiyaçları muvacehesinde bir endişe duymuştur. Bunu anayasal bir güvenceye bağlamak istemiştir. Bu, bu kadar basittir. Olaylar önümüzdedir. Bunun üzerine, detayına girerek bazı millî müesseselerin üzerinde fazla konuşulmasını ve bugün artık düşünülmesini tahrik etmek istemiyorum." görüşünü serdetmiştir. Bu açıklamasında "ünlü maddeler"den ve onların unsurlarının 14 üncü müzakerede 13 üncü maddeye nakledildiğinden söz edilmiştir. Bu maddeler hiç şüphesiz 141, 142 nci maddelerdir:

Açıkça anlaşılmaktadır ki, Anayasanın 14 üncü maddesi düzenlenirken TCK'nun o zaman yürürlükte olan 141, 142 nci maddeleri hedeflenmiştir. TCK'nun 312 nci maddesine müzakerelerin hiçbir safasında, hiçbir suretle işaret bile edilmemiştir.

Buna rağmen Anayasanın 87 nci maddesi delaletiyle 14 üncü maddesini TCK'nun 312 maddelerinin kapsama alınmasını engel görmeye hukuk ve Anayasa yapıcının iradesi manidir.

Nitekim yukarıda da arzettiğimiz gibi, "Basın Suçlarının Ertelenmesi Tasarısında" 312 nci madde önce ertelenmekte, sonra da ortadan kaldırılmaktadır. Hatta, bekleme süresince fiilin suç oluşu dondurulmakta, bir bakıma askıya alınmaktadır. Böyle bir uygulama "Kanunsuz suç ve ceza olmaz" kuralına da aykırıdır.

Düzeltilme ve hukuka uygun hale getirme yolundaki taleplerimiz de iktidarın "muhalafet karşıtlığı" saplantılarıyla reddedilmiştir.

Az ettiğim sebeplerden dolayı Komisyon Raporuna muhalifim.

Yasin Hatiboğlu
Çorum

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

BASIN VE YAYIN YOLUYLA İŞLENEN SUÇLARA İLİŞKİN DAVA VE CEZALARIN ERTELENMESİNE DAİR KANUN TASARISI

Dava ve cezaların ertelenmesi

MADDE 1. — 18 Nisan 1999 tarihine kadar sorumlu müdür sıfatı ile işlenmiş suçlar dahil, basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenmiş suçlardan mahkûm edilmiş bulunan kimselerin cezalarının infazı ertelenmiştir.

Halen cezalarını çekmekte olanlar hakkında da birinci fıkra hükmü uygulanır.

İşlenen suçlardan dolayı birinci fıkrada sayılanlar hakkında henüz takibata geçilmemiş veya hazırlık soruşturmasına girilmiş olmakla beraber dava açılmamış veya son soruşturma aşamasına geçilmiş olmakla beraber henüz hüküm kurulmamış veya verilen hüküm kesinleşmemiş ise, davanın açılması veya kesin hükme bağlanması ertelenir.

Ertelenmenin sonuçları

MADDE 2. — Haklarında 1 inci madde hükümleri uygulananlar, ertelenme tarihinden itibaren üç yıl içerisinde işledikleri, 1 inci madde kapsamına giren kasıtlı bir eüründen dolayı mahkûm edildiklerinde ertelenen cezaları aynen çektirilir.

Cezasının infazı ertelenenin önceki mahkûmiyetinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar çektiği kısmı, birinci fıkrada belirtilen halde çekilecek cezaya mahsup edilir. Şartla salıvrilmeye ilişkin hükümler saklıdır.

Davanın açılması veya hükme bağlanması ertelenmiş bulunduğu hallerde ertelenme tarihinden itibaren üç yıllık süre içerisinde işlenen ve 1 inci madde kapsamına giren kasıtlı bir suç nedeniyle mahkûm olduğunda, ertelenen suçtan dolayı dava açılır veya ertelenmiş olan davaya devam edilerek hüküm kurulur.

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

BASIN VE YAYIN YOLUYLA İŞLENEN SUÇLARA İLİŞKİN DAVA VE CEZALARIN ERTELENMESİNE DAİR KANUN TASARISI

Dava ve cezaların ertelenmesi

MADDE 1. — 23 Nisan 1999 tarihine kadar sorumlu müdür sıfatı ile işlenmiş suçlar dahil, basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenmiş olup ilgili kanun maddesinde öngörülen şahsi hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı oniki yılı geçmeyen suçlardan dolayı oniki yıl veya daha az şahsi hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkûm edilmiş bulunan kimselerin cezalarının infazı ertelenmiştir.

Halen cezalarını çekmekte olanlar hakkında da birinci fıkra hükmü uygulanır.

İlgili kanun maddesinde öngörülen şahsi hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı oniki yılı geçmeyen suçlardan dolayı birinci fıkrada sayılanlar hakkında henüz takibata geçilmemiş veya hazırlık soruşturmasına girilmiş olmakla beraber dava açılmamış veya son soruşturma aşamasına geçilmiş olmakla beraber henüz hüküm kurulmamış veya verilen hüküm kesinleşmemiş ise, davanın açılması veya kesin hükme bağlanması ertelenir.

Ertelenmenin sonuçları

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Üç yıllık süre, 1 inci madde kapsamına giren kasıtlı bir cürümden dolayı yeniden mahkûm edilmeksizin geçirildiğinde, ertelenmeden yararlanan hakkındaki mahkûmiyet vaki olmamış sayılır veya bu suçtan dolayı kamu davası açılmaz. Açılmış olan davanın ortadan kaldırılmasına karar verilir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 3. - 14.8.1997 tarihli ve 4304 sayılı "12.7.1997 Tarihine Kadar Sorumlu Müdür Sıfatı ile İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun" yürürlükten kaldırmıştır.

Yürürlük

MADDE 4. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 5. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 3. - Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yürürlük

MADDE 4. - Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 5. - Tasarının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Bülent Ecevit
Başbakan

Dev. Bak. ve Başb. Yrd.
D. Bahçeli
Devlet Bakanı
R. Önal
Devlet Bakanı
Prof. Dr. Ş. S. Gürel
Devlet Bakanı
M. Yılmaz
Devlet Bakanı
H. Gemici
Devlet Bakanı
F. Ünlü
Adalet Bakanı
Prof. Dr. H. S. Türk
Dışişleri Bakanı
İ. Cem
Bayındırlık ve İskân Bakanı
K. Aydın
Tarım ve Köy İşleri Bakanı
Prof. Dr. H. Y. Gökalp
Kültür Bakanı
M. İ. Talay

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.
H. H. Özkan
Devlet Bakanı
Prof. Dr. T. Toskay
Devlet Bakanı
S. Somuncuoğlu
Devlet Bakanı
Prof. Dr. R. Mirzaoğlu
Devlet Bakanı
Prof. Dr. Ş. Üşenmez
Devlet Bakanı
Prof. Dr. A. Çay
Millî Savunma Bakanı
S. Çakmakçıoğlu
Maliye Bakanı
S. Oral
Sağlık Bakanı
Doç. Dr. O. Durmuş
Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı
Y. Okuyan
Turizm Bakanı
E. Mumcu
Çevre Bakanı
F. Aytekin

En. ve Tab. Kay. Bak. ve Başb. Yrd.
M. C. Erstimer
Devlet Bakanı
M. Keçeciler
Devlet Bakanı
Y. Yalova
Devlet Bakanı
R. K. Yücelen
Devlet Bakanı
E. S. Gaydalı
Devlet Bakanı
M. A. İrtemçelik
İçişleri Bakanı
S. Tantan
Millî Eğitim Bakanı
M. Bostancıoğlu
Ulaştırma Bakanı
Prof. Dr. E. Öksüz
Sanayi ve Ticaret Bakanı
A. K. Tanrıku
Orman Bakanı
Prof. Dr. N. Çağan